

ЧОРНОЮ сторінкою ввійшли в книгу історії роки війни з фашистською навалюю. Їх відлуння відчувається ще й сьогодні, особливо коли побачиш учасника тих страхітливих подій. А їх з кожним роком все менше.

Того далекого, 1944 року з невеличкого поліського села Матіївка на захист своєї Батьківщини пішли на фронт понад 30 молодих здорових юнаків та чоловіків. Повернулися додому менше половини... А сьогодні в Матіївці залишилися всього два учасники війни.

Один із них — кавалер орденів Великої Вітчизняної війни I-го ступеня, Червоної Зірки та багатьох медалей Микола Іванович Бакай, ін-

кувався в санчастині. Коли рана зажила Миколі Івановичу видали уже ручного кулемета і знову відправили на передову 2 Білоруського фронту. І ось знову підрозділ, де служив Бакай, готується до наступу. Командир роти Ботанін повідомив, що зранку, о 10.00 — наступ. Кожний в напрузі, в очікуванні бою. Рівно о десятій ранку наші «катюші» почали артпідготовку. Суцільний гул, свист, полум'я. «Тоді я відчув силу радянської зброї» — пригадує Бакай. Лісок, де причаїлися німці, за якихось 10 хвилин «катюші» перетворили на січку. Пролунав наказ: «В атаку!» Бійці з криком «Ура!» кинулись на позиції фашистів. Німці не витримали і почали тікати. Микола Іванович

вище коліна відрізали. Щоб не турбувати маму. Написав, що просто поранило у ногу.

Коли з Куйбишева в «товарняку» довели до Рівного, то тут відчув, що таке миліція і одна нога. А як добратися до Матіївки? Попросив начальника станції допомогти йому добратися хоч за місто. Машиною підвезли за місто. Там переночував у якогось господаря, потім підїхав до Городища що біля Рівного, а з Городища на милицях добрався до Тучина. Знову нічліг. Вранці надів протеза і вийшов шукати попутний транспорт, щоб доїхати додому. На щастя, в Тучин приїхала односельчанка Зфіха, що приїхала відвідати дочку, яку енкаведисти тримали під арештом. Вона і привезла за Тучина до Матіївки молодого, красивого, але без ноги, Миколу. Уже в селі, ввечері, помітивши у дворі матір Миколи, гукнула: «Марисько! Я тобі сина привезла!» Та ще довго стояла, не вірила. Тоді Микола, пресиліючи біль у носі, яку натер протезом, підійшов до воріт: «Добрий вечір, мамо! Це я...» І заплакали обоє — син і мати, що повисла у нього на плечах.

«А ти ж писав, що поранений у ногу?» — запитала мати, оглядаючи сина. Тоді їй довелося показати рану. Материнського плачу додалось. Та що вдієш? Хоч так живий повернувся.

Довго не одружувався Микола Іванович. Статний, чорнявий, вродливий, хоч і без ноги, але приваблював багатьох дівчат. Одружився уже в 1946 році, дружиною взяв Ольгу Платонівну, свою односельчанку, яка щиро полюбила хлопця і він відповів їй взаємністю.

Ще на фронті, в окопах, при розмові із однополчанами, говорив, що коли виживе, повернеться додому і одружиться, то буде просити Бога, щоб у їхній сім'ї родилися лише дівчата-дочки, щоб не воювали як він, один у матері син. От Бог, мабуть, і почув це бажання Бакая: має він чотирьох дітей і всі дочки: Леся, Ніна, Рая і Марія. Всі вони роблять, хазяйновиті, створили свої прекрасні сім'ї, а нині мають уже своїх дітей і онуків.

Отож ветеран гордий тим, що його рід гарно продовжується в дітях, внуках, правнуках. Якось довелось мені бути на провадах в армію внука ветерана — Івана. І в той же день виповнилось рівно 50 років, як одружились Микола Іванович і Ольга Платонівна. На святкуванні ювілею їх донька, Леся Миколаївна сказала, що батько хоч сам не міг все робити, то навчав любові до праці дочок, а мама ж і орала, і косила, і виховувала дітей. А тому вони всі дружні, завжди допомагають одне одному.

Сам Микола Іванович

Пам'ять

Але він із бою повернувся...

валід 2-ї групи. Свій бойовий шлях він пройшов від рідного села до Східної Пруссії. Коли йшов на фронт, то спочатку страх не покидав, бо ж війна є війна. Але бажання помститися за батька, якого німецькі поліцаї вбили в рідному селі, взяло своє.

«Я вам, гади, покажу!» — думав тоді Микола Іванович.

В російському місті Пенза кнак опанував спеціальність кулеметника. А тоді його відправили на білоруський фронт за Брестом. Добре пам'ятає свій перший бій 14 січня 1945 року. Це було в Польщі, біля річки Вісла. Помічник Бакая був узбек Короваяв. Бій був запеклий і тривав день і ніч. Наказ був один і суворий — захопити німецькі окопи, вибити ворога з позиції будь-якою ціною. Після жорстокого бою лише вранці німці почали відступати до містечка. Перестрілка велася шалена. Коли ж Бакай глянув на німецькі окопи, то помітив фашистсь-

вів прицільний вогонь із кулемета по ворогу. Його напарник ледве встигав подавати диски з набоями. Але раптом в куле меті «заїв» замок і диск не міг зайти в своє гніздо. Бакою потрібно було хоч на якусь мить під вогнем противника піднятися на коліно і вправити диск з набоями в кулемет. І тут сталося неоправне. Куля з ворожого кулемета влучила в ногу і розбила коліно. Встав, хотів ще бігти. А нога вже теліпається. Помічник підхопив кулемет і пішов далі. Бакай відповз до окопів і там пролежав до вечора. Кров стікає, а перев'язати немає чим. Лише ввечері, коли бій закінчився, боєць помітив двох санітарів, які шукали своїх поранених, перевертаючи трупи. «Хлопці, я ще живий, допоможіть!» — гукнув до них Бакай. Підійшли, підв'язали ногу і потягли в тил. Не далеко, але довго тягли в темряві. А німці

кожним роком все менше.

Того далекого, 1944 року з невеличкого польського села Матіївка на захист своєї Батьківщини пішли на фронт понад 30 молодих здорових юнаків та чоловіків. Повернулися дотому менше половини... А сьогодні в Матіївці залишилися всього два учасники війни.

Один із них — кавалер ордена Великої Вітчизняної війни I-го ступеня, Червоної Зірки та багатьох медалей Микола Іванович Бакай, ін-

ше командир роти. Ботанін повідомив, що зранку, о 10.00 — наступ. Кожний в напрузі, в очікуванні бою. Рівно о десятій ранку наші «катюші» почали артпідготовку. Суцільний гул, свист, полум'я. «Тоді я відчув силу радянської зброї» — пригадує Бакай. Лісок, де причаїлися німці, за якихось 10 хвилин «катюші» перетворили на січку. Пролунав наказ: «В атаку!» Бійці з криком «Ура!» кинулися на позиції фашистів. Німці не витримали і почали тікати. Микола Іванович

матір'ю міколі, гукнула. «Марисько! Я тобі сина привезла!» Та ще до того стояла, не вірила. Тоді Микола, пересилюючи біль у нозі, яку натор протезом, підійшов до воріт: «Добрий вечір, мамо! Це я...» І заплакали обоє — син і мати, що повисла у нього на плечах.

«А ти ж писав, що поранений у ногу?» — запитала мати, оглядаючи сина. Тоді їй довелося показати рану. Материнського плачу додалось. Та що вдієш? Хоч так живий повернувся.

Довго не одружувався Микола Іванович. Статний, чорнявий, вродливий, хоч і без ноги, але приваблював багатьох дівчат. Одружився уже в 1946 році, дружиною взяв Ольгу Платонівну, свою односельчанку, яка щиро полюбила хлопця і він відповів їй взаємністю.

Ще на фронті, в окопах, при розмові з однополчанами, говорив, що коли виживе, повернеться додому і одружиться, то буде просити Бога, щоб у їхній сім'ї родилися лише дівчата-дочки, щоб не воювали як він, один у матері син. От Бог, мабуть, і почув це бажання Бакая: має він чотирьох дітей і всі дочки: Леся, Ніна, Рая і Марія. Всі вони роботящі, хазяйновиті, створили свої прекрасні сім'ї, а нині мають уже своїх дітей і онуків.

Отож ветеран гордий тим, що його рід гарно продовжується в дітях, внуках, правнуках. Якось довелося мені бути на провадах в армію внука ветерана — Івана. І в той же день виповнилось рівно 50 років, як одружились Микола Іванович і Ольга Платонівна. На святкуванні ювілею їх донька, Леся Миколаївна сказала, що батько хоч сам не міг все робити, то навчав любові до праці дочок, а мама ж і орала, і косила, і виховувала дітей. А тому вони всі дружні, завжди допомагають одне одному.

Сам Микола Іванович нині проживає з дружиною біля доньки Ніни і зятя Василя, які дуже піклуються про батьків. Живуть заможні: у дворі аж шість будівель, гарне господарство, є 2 автомобілі, чимало худоби. Гордиться колишній фронтовик і онуками, і правнуками Оксанкою, Ярославом, Ольгою, Назариком.

Не даремно він воював: наша держава вільна, незалежна, а його родина чесна, роботяща і має хліб та до хліба.

А підростає покоління вчиться у таких людей, як Микола Іванович Бакай, мужності, мудрості, витримки та бажання зробити своє життя щасливим.

**Валентина
ГЕРАСИМЧУК,
вчитель історії,
красзнавець.**

**Оксана ДОВГАЛЕЦЬ,
правнучка М.Бакая,
староста гуртка
«Літописець».**

На фото: Микола Іванович з внуком Петрусем та правнучкою Оксанкою.

Пам'ять

Але він із бою повернувся...

валід 2-ї групи. Свій бойовий шлях він пройшов від рідного села до Східної Пруссії. Коли йшов на фронт, то спочатку страх не покидав, бо ж війна є війна. Але бажання помститися за батька, якого німецькі поліцаї вбили в рідному селі, взяло своє.

«Я вам, гади, покажу!» — думав тоді Микола Іванович.

В російському місті Понеза юнак опанував спеціальність кулеметника. А тоді його відправили на білоруський фронт за Брестом. Добре пам'ятає свій перший бій 14 січня 1945 року. Це було в Польщі, біля річки Вісла. Помічником Бакая був узбек Короваяв. Бій був запеклий і тривав день і ніч. Наказ був один і суворий — захопити німецькі окопи, вибити ворога з позиції будь-якою ціною. Після жорстокого бою лише вранці німці почали відступати до містечка. Перестрілка велася шалена. Коли ж Бакай глянув на німецькі окопи, то помітив фашистську каску. Наказав Короваяву дати кулеметну чергу по ній. Знехтував помічник, сказав, що то просто німець забув свою каску. А коли пішли в атаку, то виявилось, що то причаївся ворог, який відкрив по них кулеметний вогонь. Короваяв було вбито відразу, а Миколі Івановичу куля пробрала біля коліна праву ногу. Стікаючи кров'ю Бакай доповз до рівчака і ліг. Повернутись чи піднятись не можна було — ворог помітив. З обох боків шум, дим, стрілянина. Коли глянув вздовж рівчака, то змітив за півсотні метрів німців, а недалеко від себе солдата із своєї роти, який сидів і постійно коливався, тримаючи рукою своє підборіддя. Микола Іванович взяв гранату, про всяк випадок, і підповз до солдата. Як виявилось, у того осколком було відбито частину нижньої щелепи. Причаїлись, а коли стихився бій — обоє доповзли до своїх окопів. Солдати заривалися в сніг. Так крацю була вірогідність вберегтись від кулі. Поранений Бакай місяць лі-

вів прицільний вогонь із кулемета по ворогу. Його напарник ледве встигав подавати диски з набоями. Але раптом в кулеті «заїв» замок і диск не міг зайти в своє гніздо. Бакаю потрібно було хоч на якусь мить під вогнем противника піднятись на коліно і вправити диск з набоями в кулет. І тут сталося непоправне. Куля з ворожого кулемета влучила в ногу і розбила коліно. Встав, хотів ще бігти. А нога вже теліпається. Помічник підхопив кулет і пішов далі. Бакай відповз до окопів і там пролежав до вечора. Кров стікає, а перев'язати немає чим. Лише ввечері, коли бій закінчився, боець помітив двох санітарів, які шукали своїх поранених, перевертаючи трупи. «Хлопці, я ще живий, допоможіть!» — гукнув до них Бакай. Підійшли, підв'язали ногу і потягли в тил. Не далеко, але довго тягли в темряві. А німці цохвилини випускали ракету за ракетою, вишукуючи для снайперів цілі. Це було друге поранення Миколи Бакая, 2 березня 1945 р. у Східній Пруссії, бій за містечко Марін Ведер.

У санчастині йому відірвали перебиту ногу. А лікуватись відправили в Ульяновськ, в госпіталь. Там зачищили рану, згодом вона зажила. «Дуже гарне було ставлення лікарів» — пригадує Микола Іванович. Тут мужнього бійця і зустріла звістка про Перемогу. Тоді приїхав у госпіталь генерал, також на протезі, і привітав всіх хворих, інвалідів з Великою Перемогою «Ми всі, хто там був, просто плакали, не від болю, а від радості, — розповідає Бакай. — Прибулий генерал з хвилюванням говорив нам, які ми герої, яку війну виграли, якою ціною захистили Вітчизну. Сказав, які пільги нам і почесні будуть. Але нині їх не відчувається».

З Ульяновська Бакаю направили в Куйбишев. Там і протез йому виготовили. Додому не писав, що ногу